

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izšla dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krome.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinske Uprave« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani.

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Iz seje »Kmetске županske zveze«.

Zapisnik

seje »Kmetске županske zveze«, dne 19. avgusta 1. 1912. ob 1 uri pop. v »Zadružni Zvezi«.

Navzoči: načelnik Belec; odborniki: kom. svetn. Povše; župani: Stanovnik, Vilfan, Rihar in Trobec; zapisnikar: Fr. Kristan.

1. Načelnik Belec otvori sejo ob 1 uri pop. Naznanja, da je bil naprošen od okoliških občin, naj posreduje »Kmetška županska zveza« glede odprave smodnišnic na ljubljanskem polju.

Kom. svetn. Povše pravi, da bi same prošnje malo izdale. Glavno bo posredovanje poslancev. Dr. Šušteršič bo kot okoliški poslanec in delegat za Kranjsko to najložje storil v delegacijah. Nasvetuje spomenico na ministrstvo, ki naj se izroči dr. Šušteršiču. Vtemeljuje naj se spomenica s tem; da se plaši ljudstvo, ker v bližini smodnišnic preti vedno nevarnost; zato ni ondi nikakega gibanja glede stavb.

Občine Ježica, Št. Vid, i. dr. utegnejo v služaju katastrofe zadeti nedogledne posledice. Ravno te občine pa skrbе za aprovizacijo mesta.

Po celi državi se dela na to, da se spravijo smodniška skladišča izven teritorija bivališč.

Po predlogu načelnika Belea se izreče gosp. svetniku Povšetu zahvala; naprosi se ga tudi, da izvrši koncept za memorandum.

Soglasno sprejeto.

2. Dež. nadofic. Kristan poroča, da bo izdelal deželni odbor tarifo za odškodnino zaupnikom pri posredovalnih uradih. Predno pa se to zgodi, bi bilo potrebno, da izreče svoje mnenje »Kmetška županska zveza«.

Razvije se debata.

Kom. svetn. Povše je mnenja, da bi deželni odbor potom okrožnic na vsa županstva poizvedel za njihovo mnenje.

Vendar pa misli, naj bi se vršile poravnave v občinskih pisarnah ob nedeljah po možnosti brezplačno. Ogledi pa naj bi se primerno nagradili (odškodovali). Navadni prepiri naj se poravnajo brezplačno, ker bi imeli ljudje potem več zaupanja, če bi videli, da se dela nekaj brezplačno. Ljudje radi zabavljajo, če morajo plačevati. —

Načelnik Belec: Ponekod imajo grde nagajivce. Ti bi dali več dela, nego 100 drugih.

Ali bi se moglo tem več zaračuniti za komisijske ogledе?

Kom. svet. Povše: Šatilonki — po enem kopitu — se to ne da urediti. Nasvetuje, naj se z ozirom na velike razlike v daljavah pusti občinam avtonomija, da same sklenejo tarife in jih le odobri dež. odbor.

Ger. Stanovnik izreka željo, naj bi deželni odbor na podlagi občinskih revizij upošteval one občine, ki več store s posredovalnimi uradi, in te nagradil, odnosno da bi jih podpiral.

Načelnik Belec je nasprotno mnenja, da bi se ljudstvo s tem le razvadilo.

Tudi svetnik Povše je tega mnenja, češ, če bo deželni odbor delil nagrade, potem se bo vsak na to zanašal. Sicer se pa nasvetuje lahko ta predlog v morebitno uvaževanje.

Pri tej priliki pa stavi važen nasvet, ki bo pomemben za posredovalne urade zlasti radi preprirov glede mej.

Uvedlo naj bi se vsako desetletje ogledovanje mej po občinah. Povsod naj se postavijo mejniki!

Da pa pride nazaj na glavno točko glede tarif, ponavlja še enkrat:

Pri določitvi tarif naj se uvažuje:

1. različnost krajev;
2. brezplačno poslovanje ob nedeljah;

3. pri poslovanjih, ki zahtevajo večjo porabo časa, n. pr. ogledih, naj se uveljavijo tarife, ki jih napravijo občine in odobri deželni odbor;

4. za občine, ki bodo veliko delale in s tem prihranile na tisoče, naj bi deželni odbor določil nagrade za izredno in uspešno delovanje.

Svari pa pred tem, da bi bile povsod enotne tarife.

Načelnik Belec — se strinja s tem in želi, da bi bile z ozirom na daljavo dvojne tarife.

Prosi, naj bi deželni odbor razposlal okrožnico, da izve za mnenje županstev.

Gerent Stanovnik pa predlaga, naj bi tudi »Kmetška županska zveza« pozvala županstva za informacije in na podlagi teh potem ona sklepala.

Načelnik Belec in svetnik Povše nista za to, češ deželni odbor to lažje stori, — zato naj se ta naprosi.

Vsled tega predlaga gerent Stanovnik, naj se ta zapisnik objavi v »Občinski Upravi« s pozivom na županstva, da naj stavijo svoje nasvete tudi »Kmetški županski zvezi«. (Sprejeto.)

Načelnik Belec predlaga še, naj se naprosi deželni odbor, da doda okrožnicam še primerne tiskovine v izpolnitev.

Kočni predlog:

Deželni odbor se naprosi, da razpošlje okrožnice, ker »Kmetška županska zveza« ne more tega tako temeljito izvršiti.

Soglasno sprejeto.

3. Nač. Belec predlaga: Po sklepu odbora »Kmetške županske zveze« v tej seji se naprosi c. kr. dež. vlada za odredbo, da se takoj naznanijo sodiščem ustanovitve posredovalnih uradov.

Vlogo napravi nadoficijal Kristan.

Pojasni naj se to — glede naznanil sodiščem — tudi v »Občinski Upravi«.

Sprejeto.

Konec seje ob 2:15 popoldne.

Anton Belec,
načelnik.

Fran Kristan l. r.,
zapisnikar.

Županstva, ki žele posredovanja »Kmetške županske zveze«, naj naslovijo svoje tozadevne predloge na naše uredništvo.

Dvojezični napisi.

Še enkrat se prav na kratko vrnemo k temu predmetu. Glede neopravičene zahteve po dvo-

jezičnih krajevnih napisih smo že pisali. Naše zavedne občine bodo vedele, kako naj nastopajo, da pride pravica slovenskega jezika do popolne veljave. — Zdaj je čas — ali pa nikoli — da se pripori tudi na Koroškem, Štajerskem i. dr. pravica in da se odpravijo tam enojezični (nemški) napisi. Rahločutna vlada bo morala tudi ondi zahtevati, da se napravijo dvojezični napisi, če to zahteva na Kranjskem, ali pa mora veljati tudi pri nas pravica za samoslovenske napise. — Slovenske občine naj se tega strogo drže in naj jih ne plašijo tudi grožnje z globami.

Če hoče vlada, lahko pokaže tu dobro voljo. Predvsem naj ja ne obremenjuje občin z nepotrebnimi izdatki za nove napisne table.

Opozarjamo še, da vlada nima ničesar ukazovati glede napisov, ki jih napravljajo občine v izvrševanju krajevnih policije, n. pr. svarilnih napisov. To je izključna pravica občin; tako tudi označba ulic, itd.

Organizacija bolniške stregbe po deželi.

Št. 14.564 l. 1912.

Okrožnica.

Pri deželnem odboru kranjskem se je v zmislu sklepa deželnega zbora z dne 13. februarja 1912 vršilo posvetovanje kompetentnih zastopnikov, kako bi bilo urediti organizacijo bolniške stregbe po deželi. Povod temu posvetovanju so dale žalostne razmere, v katerih se nahaja po večini krajev naše dežele domače oskrbovanje bolnikov. Naše ljudstvo je o tem vprašanju premalo poučeno, nedostaja pa ob času velikega poljskega dela tudi oseb, katere bi se mogle uspešno in trajno ukvarjati z bolniki, ki so zlasti v ubožnejših družinah zanemarjeni in v največji nesnagi brez prave postrežbe največkrat sami sebi prepuščeni. Zdravila sama ne morejo bolniku toliko koristiti, kolikor bi bilo za ozdravljenje njegovo ali vsaj za lajšanje njegovega trpljenja potrebno, ako ni tudi drugače dobro postrežen. Posledica tega je, da se bolezenska doba podaljša, da se poveča umrljivost, zlasti pa, da se radi pomanjkanja domače postrežbe pošiljajo bolniki v vedno večjem številu v bolnice in se občine in dežela vedno bolj obremenjujejo.

Da se tem nedostatkom kolikor toliko odmore, se je po zgledu nekaterih drugih dežel sklenilo, poveriti »Vincencijevi družbi« v Ljubljani, ki se za to vprašanje živo zanima in ima na tem polju tudi že potrebne skušnje, organizacijo bolniške stregbe. V njenem področju se osnuje poseben kuratorij, v katerem bo zastopan tudi deželni odbor, da prevzame in vodi tozadevno akcijo. V Ljubljani se bodo prirejali v

zvezi z deželno bolnico teoretično-praktični tečaj, na katerih se bodo priglašene ženske osebe vežbale za bolniške strežnice. Podpisani deželni odbor nasvetuje vsem občinskim predstojništvom ter zdravstvenim okrožjem, da se te dobrote poslužijo in stopijo v tem oziru v dogovor s predsedništvom Vincencijeve družbe v Ljubljani. Za pokritje stroškov, ki bodo nastali pri vzgoji bolniških strežnic, kakor tudi za morebitno nagrado strežnicam, ki bodo stregle ubogim bolnikom — premožnejši bolniki jih pa sami lahko primerno nagrade —, se svetuje in nujno priporoča, postaviti v letni proračun primeren znesek in o tem obvestiti »Vincencijevo družbo«, ki bo na to odgovorila, v kaki obliki in v kakem obsegu bode mogoče v dotični občini bolniško strežbo izvesti. Kjer se bo v ta namen večji znesek določil, bo občinam, oziroma zdravstvenim zastopom, mogoče z dotičnimi strežnicami sklepati potrebne pogodbe. Krajevno nadzorstvo nad njimi si občina lahko sama pridrži, ali pa poveri to nalogo posebnemu krajevnemu odboru, v katerem naj bi bil — ako je to količkaj mogoče — tudi okrožni zdravnik. Vrhovno nadzorstvo pa izvršuje »Vincencijeva družba«, kateri bodo v ta namen prideljivi tudi zdravniški funkcionarji. Na njo se je obračati tudi za vsa eventualna pojasnila.

Gmotni stroški bodo v razmerju z dobroto, ki jo bodo posamezni kraji uživali, in razmerju z velikim gospodarskovažnim napredkom, ki ga bo deželna cela dežela, le malenkostni, zlasti ker se bode »Vincencijeva družba« obrnila za podporo tudi na druge interesirane faktorje, kakor n. pr. na državo, deželo, dobrodelna društva, okrajne bolniške blagajne in denarne zavode. Po došlih poročilih vlada ponekod prav živahno zanimanje za to blagotvorno ustanovitev in je pričakovati, da se bode tudi ostala dežela z veseljem odzvala temu pozivu.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 20. sept. 1912.

Za deželnega glavarja:
Dr. Lampe l. r.

Dvojezični krajevni napisi na Slovenskem velika nezakonitost.

(Dopis s Štajerske.)

Poročila časopisov, da je kranjska deželna vlada zaukazala okrajnim glavarjem, da morajo zaukazati občinam, naj napravijo povsod zopet dvojezične napise, so nas štajerske Slovence silno iznenadila. Mesto naprej naj gremo torej nazaj!

Paragraf 9. zakona z dne 29. sušca 1869. l. št. 67. državnega zakonika, na katerega se baje deželna vlada Kranjska sklicuje, se glasi v svojem slovenskem besedilu tako le:

»V vsakem kraju naj se na konceh, kjer se vanj prihaja in iz njega gre, napravi na občinske troške na pripravnem mestu tabla (krajekaznica), in kar je zapisano na nji, mora se vedno ohraniti tako, da se lahko bere. Na ti tabli naj bo zapisano, kako je ime tistemu kraju, potem občini (soseski) in pa političnemu okraju, kamor se šteje in pri takih krajih, ki so v carinoobmejnem okraju, naj se pristavi tudi to.«

»Politična deželna oblast določi, v katerih deželnih jezikih je treba te besede zapisati.«

Po tem besedilu si torej deželna vlada Kranjska lasti pravico kratkomalo ukazati, naj se krajepisne table narede v slovenskem in nemškem jeziku, kakor da bi na Kranjskem v vsaki vasi bivala dva naroda.

V vladni palači v Ljubljani so zašli v veliko pravno znoto! V svoji navdušenosti za germanizacijo so tam »pozabili« na dve leti starejši državni osnovni zakon z dne 21. dec. l. 1867. drž. zak. št. 142, kateremu ne sme nasprotovati noben zakon, torej tudi ne zakon z dne 29. marca l. 1869.

Člen XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. l. 1867. drž. zak. št. 142 pravi namreč, da ima vsak narod pravico svojo narodnost in svoj jezik čuvati in gojiti.

Občina Kokarje je pred 6 leti izvojevala razsodbo državnega sodišča z dne 3. julija 1906. št. 264, da se vse v državnem osnovnem zakonu z dne 21. dec. l. 1867. zapopadene državlanske pravice nanašajo tudi na tuzemske korporacije, torej tudi na občine kot skupine državljanov. Torej ima vsaka občina kot del slovenskega naroda pravico in moč v svojem področju slovensko narodnost in slovenski jezik čuvati in gojiti.

Upravno sodišče na Dunaju pa je že prej s svojo razsodbo z dne 15. aprila 1885 št. 1031 B 2504 razsodilo, da ima občina pravico, si izbrati eden deželni jezik za svoj uradni jezik.

Z ozirom na ti dve razsodbi, ki ste bili izrečeni na podlagi določb člena XIX. državnega osnovnega zakona, lahko vsak občinski odbor ugovarja proti ukazu glavarstva na deželno vlado v 14 dneh in ji naznani, da je občinski odbor proglasil slovenski jezik za svoj uradni jezik celega občinskega področja, oziroma da je slovenski jezik že od nekdanj uradni jezik občine in da se morajo samo slovenski napisi na krajnih tablah smatrati za del uradnega jezika občine, ter so kot taki nedotakljivi, torej zakoniti in bi bili dvojezični napisi protizakoniti.

Dvojezični napisi bi namreč kazali na zunaj, da bivata v občini dva naroda, kar pa ni res, bi torej javno zanikali obstoj samoslovenskega naroda v občini. Okolnost, da zna v občini kdo več ali manj nemški, ne daje niti nemško razumečim niti vladi pravice, zahtevati nemške napise ter s

tem zatajiti celotnost slovenskega naroda. Vse to bi ogrožalo slovensko narodnost, in pravice slovenskega jezika, zato ne more občinski odbor v svojem področju dovoliti nobenega drugega krajnega napisa, nego samo slovenskega in je ukaz glavarstva za napravo dvojezičnih napisov v vsem obsegu protizakonit.

Besedilo: »Politična deželna oblast določi, v katerih deželnih jezikih je treba te besede zapisati«, ne sme nasprotovati določbam državnega osnovnega zakona ter se sme radi tega le tako tolmačiti, da sme politična deželna oblast določiti za krajne napise le oni deželni jezik, ki je v dotičnem kraju ali občini uradni jezik občine in v katerem ji to dovoli občina. Ako bi to tolmačenje ne bilo pravo, potem bi smel n. pr. cesarjev namestnik za Primorsko ukazati, da mora tam vsaka občina napraviti te napise v slovenskem, hrvaškem, italijanskem in nemškem jeziku, torej v 4 deželnih jezikih kakor v kakem malem Babilonu! Na Dunaju pa v nemškem, češkem in poljskem, a v Gradcu v nemškem in slovenskem jeziku!

Da je naše tolmačenje pravo, dokazuje tudi tolmačenje Nemcev, ki se drže trdovratno teh določb po vseh mestih in trgih na Slovenskem ter ne dovolijo nobenega slovenskega napisa. — Slovenski narod pa naj bo celo na kmetih v zadnji gorski vasi tako nezaveden, da bi svoje lice pomazal z nemškimi napisi!

Ukaz deželne vlade je javna svedočba, kako nizko ceni ona našo zavednost; ona ve dobro, da naše občine ne poznajo svojih pravic in torej tudi ne moči, zato si upa zakon tolmačiti po svoji volji brez ozira na državni osnovni zakon, češ, saj ne poznajo samega sebe in svojih pravic, zato bodo molčale!

Slovenske občine, sedaj veste kaj vam je storiti. Dvignite se kot eden mož proti odredbi vlade na našo narodnost in naš jezik ter zabranite z zakonito dopustnimi sredstvi omadeževanje naše zemlje z nemškimi pegami. Z občinami vstrie pa morajo korakati vsi deželni in državni poslanci s Kranjskim deželnim odborom vred ter podučiti vlado, da ne dovolimo slovenske narodnosti označiti z dvojezičnimi napisi niti za slovensko-nemško niti za nemško-slovensko narodnost, temveč, da jo hočemo čuvati in gojiti kot čisto slovensko in da zahtevamo od deželne vlade, da ne sme kot najvišja izvrševalna oblast v deželi nobenega zakona tako izvrševati, da bi način izvrševanja nasprotoval državnim osnovnim pravicam našega naroda oziroma državnemu osnovnemu zakonu z dne 21. dec. l. 1867. drž. zak. št. 142.

V slovenske kraje torej samo slovenske napise!

Kaj pravijo ljudje in kaj odgovarjamo mi.

(Protialkoholni vestnik. — Ponatis iz „Zlate Dobe.“)

Proti mrazu je pa žganje vendar najboljše!

Gola domišljija! Seveda povzroča alkohol v telesu toploto, kajti ko zgori v našem organizmu, se razvije toplota. Toda temu dovajanju toplote nasproti stoji večje odvajanje toplote in rezultat je zguba na toploti! To je resnica, ki jo potrjuje nepristranski sodnik, namreč toplomer. Učenjaki razlagajo to dejstvo s tem, da vsled alkohola, ki utrujajoče vpliva, obnemorejo kožne mišice in da skozi odprte luknjice obilnejše izpuhteva toplota, — zato ta navidezna toplota. Praksa uči isto. Tako je potoval Nanzen skozi grenlandski led in sneg in se proslavil s svojim potovanjem na severni tečaj, ne da bi bil vzel seboj zase in svoje tovariše le kapljico alkohola, ker je vedel iz teorije in prakse, da alkohol ne greje, temveč da mu jemlje moči za prenašanje velikega mraza in naporov.

Gre se torej samo za škodo posameznikov na zdravju?

Ne, alkoholno vprašanje je iz družabnih in narodnih vzrokov eno najvažnejših vprašanj sedanjega časa. Samo v nemški državi se izda vsako leto okrog 3000 milijonov mark za alkoholne pijače. Korist nasproti obstoji v tem, da si prikrajša, če računamo jako milo, leto za letom $1\frac{1}{3}$ milijona nemških mož življenje, 1600 postane vsako leto samomorilcev, 1300 se jih ponesreči, 30.000 znori in oboli in 150.000 jih pride pred kazensko sodišče vsled pijače. Da se ima dalje zahvaliti pijači 70% vseh telesnih poškodb, uporov proti državni oblasti, 80% zločinov zoper pravost, da gre 50% vseh umorov na konto alkohola, da je bilo 50% vseh, ki so po prisilnih delavnicah in 60% korigendov, pijancev, da se ima 40% umobolnih po blaznicah in 50% vseh idiotov za svoje trpljenje zahvaliti pijači ali pa so idioti otroci pijači vdanih staršev. Vsak deveti odrasli mož umrje direktno ali — indirektno — na posledicah alkohola. Koliko nesreč pa še poleg tega povzroči alkohol, ki pa ne pridejo tako jasno na dan! Koliko skrbi v družinah, koliko solza zakonskih žena zaradi njihovih mož, mater zaradi njih nadepolnih sinov ima alkohol na vesti! In koliko mož zapravi po beznicah svojo eksistenco, svoj ugled!

Čim več izda ljudstvo za alkoholne pijače, tembolj se množe bremena za oskrbo bolnikov in ubožcev, za blaznice, ječe in poboljševalnice. Nestevilno otrok je slabotnih, zaostalih in bolehnih zaradi uživanja alkohola staršev. Odporna moč je vsled številnih srčnih napak, ki so posledica uživanja piva, znatno oslABLJENA.

Če hočemo, da bo drugače, se morajo vsi, ki to uvidijo, postaviti v bran zoper najhujšega sovražnika ljudskega zdravja, zoper alkohol.

Samo najradikalnejše sredstvo more imeti uspeh, samo popolna zdržnost od uživanja alkohola, abstinenca more omajati krivo mnenje o alkoholu, le abstinenca je v stanu, že tisočletja stare pivske navade spraviti s sveta.

Za telesno in dušno zdravje posameznikov in celega naroda, za zdravje sedanjega in prihodnjega rodu gre v boj kdor kliče: Proč z alkoholom!

Kaj bodo pa ljudje rekli, če ne bom nič več pil?

Prav mnogo jih je, ki ravno zato nimajo pravega užitka od življenja, ker ne morejo pustiti alkohola, ko žive v zavesti, da so te pijače za življenje potrebne. Drži jih to mnenje s tako silovito silo, da si ne upajo opustiti ga, da si celo ne drznejo, z malim poskusom ustvariti si vsaj lastno sodbo, — kajti lahko bi bili v zasmeh; pivski bratci in oštir bi se smejali nad tem, in to bi bilo zanje nekaj strašnega!

Prvi kozarec piva, prvi požirek žganja, prvo vino mlademu človeku navadno ne prija dobro. Misli pa, da mora to naravno neprijetnost premagati, zato se dela kakor da mu dobro dene; to pa samo zato, da pokaže svoje moštvo. In tako si prilasti navado, ki mu ne prinese ne le nobenega haska, pač pa večjo ali manjšo škodo in mnogim pravcato pogubo. To pa se godi samo zato, ker nihče nič ne pomisli, ampak slepo sledi tja, kamor brezmiselno drve drugi; ker nima poguma, da bi plaval proti reki. »Za pametnega človeka ni nobenega pametnega razloga, da bi se posluževal opojnih pijač kot užitnin,« to je trditev, katere absolutno resničnost sta potrdili znanost in praksa. Kdor preneha z alkoholnimi pijačami, se ne odreče nikakemu resničnemu živlenskemu užitku, postane zdravejši in delavnejši, podjetnejši v telesnem in duševnem oziru, marsikatera neumnost gre mimo njega — in prihrani si denar. In to je gotovo več vredno, kakor če ta ali oni zaničevalno zmaje z rameni in s tem pokaže, da izreka sodbo o stvari, o kateri nič ne razume, ker se še ni ž njo pečal. Kdor se nazadnje smeje, smeje se najboljše!

Vprašanja in odgovori.

113. Gosp. K. K. v S.

Vprašanje:

Ali se ima pobirati ubožni odstotek od onega zneska, ki pripada na vsa leta potom javne dražbe v najem odanega zemljišča, ali le samo od enoletnega zneska?

Odgovor:

Občina ima pravico do ubožnega odstotka od cele zakupne vsote, torej od vseh let. V resnici se tudi — kolikor nam je znano — pobira ponekod ubožni odstotek tekom cele zakupne dobe vsako leto posebej kar se lahko

zgodí, če dotični, ki dobiva zakupnino, ne smatra kot umestnejše, plačati celo vsoto v naprej.

114. Neimenovan vprašalec.

Vprašanje:

Neka živinorejska zadruga je kupila posestvo; od tega bo en travnik rabila za pašnjo mlade plemenske živine. Preko tega pašnika ima neki posestnik pot do svojega travnika in sicer preko dveh mostov, ki sta pa z vrati zaprta, da naša živina ne more na tuj svet. — Dotični posestnik zahteva sedaj od zadruge, da mora vedno biti pri teh vratih nekdo, ki jih bo odpiral, kadar bi se slučajno vozil on na svoj travnik, češ da on ne bo lezel z voza in odpiral vrata, ampak da hoče imeti prosto pot.

Ali nas more dotičnik prisiliti, da mu odpiramo zaprta vrata na pašniku?

Odgovor:

Zahteva dotičnega posestnika je ne le pretirana, ampak naravnost smešna. — Naše mnenje je, da jo mora sodišče — kamor seveda spada vsled zasebno-pravnega značaja, — že a limine zavrtni, ako bi dotičnik sploh hotel svojo zahtevo uveljavljati pred sodiščem. — Brez dvoma se gre v tem slučaju za služnostno pravico, na podlagi ktere sme dotični posestnik v o z i t i po omenjeni poti, naj je že ta potem poljska pot ali pot za silo.

Služnostne pravice se po določbah §. 484 občega državlanskega zakonika pač lahko omeje, nikakor pa ne razširijo.

Sicer pa obstoji več razsodb najvišjega sodišča, n a našajočih se na slične slučaje.

Najvišje sodišče je razsodilo, da »je dopustno za preti pot ob izročitvi ključa servitutnemu upravičencu«, tembolj pa (— v drugem slučaju —), »napraviti nezaprta vrata«.

Te pravice — napraviti vrata in jih zapirati — torej dotičnik ne more izpodbijati.

Ne vemo pa, na kakšni postavni podlagi bi mogel zahtevati, da bi moral biti kdo pri vratih, da bi mu jih odpiral. Ta zahteva presega meje naše pameti. Ker pa radi verujemo, da se dobe tudi take vrste ljudje, ki zahtevajo nekaj smešnega, Vam svetujemo, da se vendar le obrnete na sodišče — najbolje osebno, — da bodete na jasnem.

115. Županstvo v L.

Vprašanje: (por. na d. o.)

Okrajno glavarstvo v L. zahteva, da je event. priziv proti obsodbi glede nedovoljenega plesa podati okrajnemu glavarstvu, in ne deželnemu odboru. — Županstvu v sosednji občini je okrajno glavarstvo neko obsodbo že razveljavilo.

Kaj je pravilno?

Pojasnilo: (ur. d. o.)

Občinski kazenski senat izvršuje svoje kazensko pravo v prenešenem delokrogu, torej gre pritožba v vseh slučajih takih kaznovanj radi policijskih prestopkov na politično oblastvo.

Če je okr. glavarstvo razveljavilo kako razsodbo občinskega kazenskega senata, je moralo to odločbo vsled tehničnih razlogov tudi vtemeljiti.

Na vsak način pa ima župan sam pravico, dati ali pa odreči dovoljenje za godbo in ples. — Proti njegovi odločbi je mogoča pritožba na občinski odbor, eventualno v III. instanci na deželni odbor.

Vsako morebitno poseganje v to pravico od strani drugih oblastev naj se naznani deželnemu odboru.

(Op. ur. — Da pa ima občinski kazenski senat pravico kaznovati policijske prestopke po §§. 58 in 59 obč. reda, se samoobsebi razume).

116. Županstvo G. (Gor.)

Vprašanje:

Kako je pravilno, da se podpiše sejni zapisnik: Takrat, ko se vrši seja, ali potem, ko se zapisnik prečita (pri drugi seji)? — Ako naj se to zgodi še le pri drugi seji, kaj pa, če se rabi med tem časom prepis sejnega zapisnika?

Da bi se sestavljal sejni zapisnik sproti, to je takrat, ko se sklepa, — ni mogoče, ampak se sklepi zaznamujejo na navaden papir.

Kako je torej pravilno?

Odgovor:

Na vsak način je najpravilneje, da se vodi in podpiše sejni zapisnik takoj po končani seji. — To velja splošno povsod. V ta namen pa je treba, da se sklepi odbora (obč. sveta) takoj pri seji točno zapišejo, najbolje v vezano knjigo. — To velja za vse dežele.

Ne uvidimo, zakaj bi bilo nemogoče, da bi se ne vodil zapis sproti; nasprotno je to vsekakor priporočljiveje, dokler so sklepi še v svežem spominu. — Sicer je pa brez dvoma, da je takojšnje spisovanje zapisnikov že pri sejah tudi v smislu zakona, ki zahteva, da se vodi in podpisuje zapisnik, kakor določa obč. red (§. 47 za Gor. Grad.), ne pa še le sestavlja in kasneje prečita.

Gotovo je treba uvaževati in govoriti za takojšnje spisovanje zapisnikov tudi okolnost, da mora biti zapisnik na vpogled občanom takoj, in pa da je treba — kakor sami pravite — večkrat takoj predložiti prepis zapisnika.

117. Županstvo G. (Gor.)

Vprašanje:

V tukajšnji občini imamo 24 starešin, to je: župan (1), 8 podžupanov, in 15 starešin; to imenujemo mi »starešinstvo« in tudi seje imenujemo »starešinstvene seje«, — starešinstveni sklep, i. t. d. — Tako imenuje tudi deželni odbor. V Vašem cenjenem listu pa čitamo vedno le »občinski odbor«. — Kakšna razlika je torej med občinskim odborom in starešinstvom?

Odgovor:

Z odgovorom na to vprašanje prihajamo na povsem novo polje, kajti ne spominjamo se, da bi se bilo že razmotrivalo o pojmih naslovov (prav: terminih) »občinski odbor, občinski svet, občinski zastop, občinsko starešinstvo, — odborniki, starešinci, i. t. d.« — Nam se zdi, da Slovenci sploh še nismo poskusili ustanoviti si stalne in obvezne uradne naslove za občinske zastope.

Bodi nam torej dovoljeno, da se nekoliko obširneje bavimo s tem vprašanjem.

Državni (temeljni) občinski zakon z dne 5. marca 1862 drž. zak. št. 18 (člen VIII.) ima določilo: »Občino zastopata v njenih zadevah občinski odbor (Gemeindevorstand) in občinsko starešinstvo (Gemeindevorstand).

Ni dvoma, da se je Slovincem držati teh dveh tehničnih izrazov, in res ima avtentično slovensko besedilo občinskega reda za Kranjsko (§. 12) oba izraza: občinski odbor in občinsko starešinstvo. Enako tudi občinski red za Stajersko (§. 12, dr. Božičeva izdaja iz l. 1909). — Kake slovenske izdaje za Goriško Grad. — žal — nimamo pri rokah, vendar pa bistvenega razločka tudi tu biti ne more.

Razlika med Goriško-Grad. in ostalimi deželami obstoji v tem, da se nazivlje ondi občinski zastop — »občinski svet,« (Gemeinderat; §. 13 obč. reda za pokneženo grofijo Goriško-Gradiščansko; zakon z dne 7. aprila 1864, dež. zak. št. 8), dočim obstoji poleg občinskega sveta še občinsko starešinstvo (ravno ta §. 13.)

Čudno se nam zdi, da ne morete razločevati pojmov občinski svet (odbor) in pa starešinstvo, tembolj pa, da jih ne razločuje — kakor pravite — celo Vaš deželni odbor. — Saj §. 16 občinskega reda za Gor. Grad. prav jasno določa, da obstoji občinsko starešinstvo (der Gemeindevorstand) iz župana in najmanj dveh občinskih

svetovalcev kot odposlancev (? — »Abgeordnete«), ki jih je lahko seveda več, toda ne nad tretjino. — Poblížja določila ima tudi občinski volilni red.

Iz vsega tu navedenega je jasno, da se ne sme zamenjati občinski zastop (— odbor, — svet) z občinskim starešinstvom, in da se cel občinski svet — (za Gor. Grad.; — odbor po drugih deželah) — ne more nazivati »starešinstvo«. torej tudi ne skupne seje obč. odbora (sveta) — »starešinstvene seje«.

Vsi v občinski zastop izvoljeni se imenujejo torej bodisi občinski odborniki bodisi svetniki (svetovalci), ki še le izmed sebe izvolijo občinsko starešinstvo.

118. Županstvo G. (Gor.)

Vprašanje:

Tukajšnjemu občinskemu tajniku se je naložilo od c. kr. urada za odmero pristojbin za imenovanje obč. tajnikom 20 K davka (pristojbine). — Tajnik — z letno plačo 1000 K — pa ni nameščen s sklepom starešinstva z dekretom ali pogodbo, ampak je nastavljen le od župana, ki mu pa za hrano odtegne polovico plače. — Ali je tajnik primoran plačati to davščino (pristojbino)?

Odgovor:

Tudi občinski tajniki morajo plačevati pristojbino od službenih nameščenj, bodisi da so imenovani od občinskega odbora ali pa samo nastavljeni od župana. — Popred so morali enako kakor vsi javni in definitivni uslužbenci plačevati od podelitve službe kot pristojbino tretjino fiksne plače, kasneje pa se je ta pristojbina menjala, toda odmeri se jim odslej v vsakem slučaju imenovanja ali nameščenja pristojbina po tarifni postavki 40 pristojbinskega zakona.

119. Županstvo G. (Gor.)

Vprašanje:

Ali so tudi občinski tajniki podvrženi plačilu (— zavarovanja) — pri okrajni bolniški blagajni?

Odgovor:

Občinski tajniki ni da bi morali biti člani okrajnih bolniških blagajn, pač pa lahko pristopajo prostovoljno, če hočejo. — Načeloma pa obstoje okrajne bolniške blagajne le za delavske sloje v ožjem pomenu besede. Siliti se občinskega tajnika ne more, da bi pristopil k taki blagajni.

Pač pa so občinski tajniki sedaj podvrženi splošnemu pokojninskemu zavarovanju nameščencev v zasebnih službah po §. 1 zakona z dne 16. decembra 1906 drž. zak. št. 1. iz l. 1907. V tem oziru je tudi izdalo c. kr. upravno sodišče nekaj razsodb. — To pa seveda le takrat, če niso nameščeni s pravico do pokojnine.

120. Županstvo Sv. Jošt pri Kranju.

Vprašanje:

Koliko korakov od hiše se sme streljati mačka? Ako jo kdo ustrelj, — ali se more zahtevati za njo kaka odškodnina, ako je preblizu hiš? Kako se mora postopati zoper takega lovca, ki jo ustrelj, a nima pravice za naš lov?

Odgovor:

Glejte odgovor na slično vprašanje pod št. 159 v III. letniku »Občinske Uprave«, stran 47. — Ako nimate tega letnika, ponavljamo, da se sme streljati mačke le, ako so škodljive lovnim živalim, in če se nahajajo v lovskem revirju dotičnega lovskega zakupnika, toda v oddaljenosti vsaj 200 seznejev (klafter) od hiš.

V tujem lovskem ozemlju ni nikdo upravičen streljati mačke. — Seveda je upravičen, pokončevati jih, le zakupnik lova odnosno zapriseženi čuvaj.

V koliko gre komu odškodnina za ustreljeno mačko, na to je težko splošno odgovoriti. — V takem slučaju je najbolje, da se obrnete na okrajno glavarstvo, ki ima razsojati o vsem, kar se tiče izvrševanja lovske postave, ako ne spada zadeva pred redno sodišče.

121. Županstvo v Č.

Vprašanje:

Prosimo pojasnila: Ali — in kje se dobi statut ali opravični red za redarje, po katerem bi se morali ti ravnati?

Odgovor:

Kak splošen statut za redarje ne obstoji, — izvzemši seveda službovnik za državno policijo. — Za policijo avtonomnih korporacij, kjer imajo službeno pragmatiko, veljajo določila te pragmatike, ki jo sklenejo dotični občinski zastopi. — Ako hočete uvesti poslovni red za redarje, obrnite se na kako županstvo, kjer že imajo statut. Na Kranjskem jim menda ne bo dosti. Mesto Ljubljana, Idrija, Krško, morda že tudi Litija —, pa smo pri kraju. — Sicer pa lahko občinski odbor sklene samostojno službeno navodilo.

Gospodarstvo.

O porabi sadja. Letošnje leto je vrlo bogato obrodilo sadje, zlasti jabolka. Človeku se naravnost smili, če vidi ležati pod drevjem polno sadja, ki pride pogostokrat v nič, ker so ljudje prenemarni, da bi je pobrali. K večjemu pomandra tako sadje živina. — Ali ni škoda, ker bi se iz takega sadja, če se že ne posuši, napravil saj — mošt. To je eno. — Drugo pa, kar moramo pravzaprav v prvi vrsti grajati — je, da se neizmerne množine sadja naravnost uničijo s tem, da se kuha iz njega — nesrečno žganje! — O da bi ljudi srečala pamet! Ali ni naravnost greh, tako priditi sadje? — Naj se suši za poletje, naj se vkuhava, naj se prodaja, (potom zadržug bi to lahko šlo), — vse drugo, — le za žganje naj se ne porablja in na ta način ne uničuje!

Raznoterosti.

Koliko je milijarderjev? Dostikrat se govori in piše o milijarderjih, v resnici pa jih je zelo malo na svetu. Ljudje, ki bi imeli eno milijardo, lahko seštejemo na prstih ene roke. Pravzaprav so samo trije milijarderji in vsi trije so Amerikanci. Prvi je Rockefeller, ki je brezdvomno najbogatejši človek na svetu, ker ima štiri milijarde premoženja. Drugi je jekleni kralj Carnegie, ki je »samo« navaden milijarder, a bi bil gotovo večkratni, ako bi zadnjih dvajset let ne daroval velik del svojega premoženja za filantropske ustanove. Končno je Pierpont Morgan, ki ima tudi eno milijardo. Nasprotno pa ni v Evropi, odkar se je razdelilo premoženje največje bančne hiše (Rothschildove), niti enega milijarderja, in tudi v Orijentu ni nobenega zasebnega premoženja, ki bi obsegalo celo milijardo. Nekoč se je pripisovalo znamenitemu kitajskemu državniku Li-Hun-Čanu kolosalno imetje, ki pa je obstajalo samo v premogovnikih. Ti premogovniki v Kajpinu pa niso bili nikdar več vredni kot 80 milijonov. Po smrti Li-Hun-Čana pa je kitajska vlada zatrjevala, da so premogovniki, ki jih je prodal neki angleški družbi, državna last in da Li-Hun-Čan sploh ni imel nobene pravice, prodati jih na svoj račun. Veliko večje pa je število ljudi, ki imajo pol ali četrt milijarde. Teh je okoli sto ali pa še več. Onih, ki imajo 100 milijonov premoženja, je nekoliko več in jih je nekaj nad sto. Okoli 2000 oseb pa ima premoženja od 50 do 100 milijonov.

Ljudsko štetje na Kranjskem dne 31. decembra 1910. V celi Avstriji je 33 mest z lastnim statutom,

političnih okrajev je 373, sodnih okrajev 920, občin 28.751, krajev 48.985. Na Kranjskem ima Ljubljana lasten statut, političnih okrajev je 11, sodnih 31, občin 360 in 3286 krajev. Kranjska šteje 525.995 prebivalcev, 17.845 več kot pred desetimi leti. V Ljubljani so našli 41.727 (36.547 + 14.17%), v postojnskem okr. glav. 43.200 (41.912 + 3.07%), v kočevskem 41.708 (42.306 + 1.41%), v krškem 55.505 (53.393 + 3.95%), v kranjskem okraju 53.356 (53.073 + 0.53%), v ljubljanskem okolica 67.045 (60.027 + 11.69%), v litijskem 36.579 (35.770 + 2.26%), v logaškem 41.009 (40.384 + 1.55%), v radovljiškem 34.028 (29.448 + 15.55%), v novomeškem 47.522 (48.970 - 2.95%), v kamniškem 39.561 (40.202 - 1.14%) in v črnomeljskem glav. 24.755 (26.300 - 5.87%) oseb. Izsledilo se je 33.965 oseb, največ v Avstriji. Na kvadratnem kilometru (9954) stanuje 53 oseb, in sicer pride v Ljubljani na km² 1191 (1044), v postojnskem 48 (47), v kočevskem 36 (36), v krškem 52 (51), v kranjskem 52 (51), v ljubljanskem (okolica) 74 (66), v litijskem 54 (52), v logaškem 34 (33), v radovljiškem 32 (27), v novomeškem 51 (52), v kamniškem 65 (65) in v črnomeljskem 45 (48) oseb. Hiš je na Kranjskem 90.970. Strank v hišah je 107.497. Resnični prirastek prebivalstva znaša na Kranjskem 17.845. Kranjska ima v Avstriji najvišji odstotek izseljevanja. Srednji odstotek izseljevanja Kranjske presegajo posamezni pol. okraji: Logatec — 10.76%, Kamnik — 11.01%, Novo mesto — 12.49%, Črnomelj — 12.60% in Kočevje — 13.83%. Samo dva okraja sta vsled priseljevanja aktivna: Ljubljana mesto + 18.03% in Radovljica + 1.29% vsled nove bohinjske železnice.

Avstrijski Slovani in ljudsko štetje. Slovenci torej pri ljudskem štetju niso nazadovali, dasi je mnogo Slovencev zatajilo »občevalni jezik«. Slovencev so našli v Avstriji 1.252.940 (pred 10 leti 1.192.780) in 768.422 Srbo-hrvatov (pred 10 leti 711.380). Od zadnjega ljudskega štetja, ki je bilo l. 1900, smo se torej Slovenci pomnožili za 60 tisoč 160 duš, t. j. za 5.4%. Pri zadnjem ljudskem štetju smo se nahajali glede napredovanja na zadnjem mestu, sedaj so pa na zadnjem mestu Rusini. Na Kranjskem je Slovencev 490.978, Nemcev 27.905 (za dva odstotka manj kot leta 1900); na Štajerskem je Slovencev 409.684, (za skoro 1.8 odstotka manj kot pred 10 leti), Nemcev 983.252. Na Primorskem je Slovencev 266.614, drugih Jugoslovancev 170.773, Italijanov 356.495, Nemcev 29.077. Na Koroškem so našli po »občevalnem jeziku« Slovencev 82.212, za skoro 4 odstotke manj kot leta 1900. V Celju so našli 4625 Nemcev in 2027 Slovencev; v Mariboru 22.153 Nemcev, 3823 Slovencev; v Ptujju 3672 Nemcev, 602 Slovencev; v Celovcu 25.582 Nemcev, 1761 Slovencev; v Gradcu so našli med 151.781 prebivalci 1050 Slovencev. Slovencev je faktično mnogo več, kot jih izkazuje uradna statistika. Slovenci napredujemo, da si bi radi nasprotniki to utajili. O tem, koliko našega naroda pogoltno izseljevanje, o tem pa molče viri. Čehov so našli 6.435.983, za 480.586 več kot leta 1900. Poljakov so našli 3.518.859, za 708.832 več kot leta 1900, ter so se torej Poljaki pomnožili za 16.04 odstotka. Rusinov je 3.518.854, pri zadnjem ljudskem štetju jih je bilo 3.375.576, pomnožitev 4.25 odstotka. Nemcev so v Avstriji našli 9.950.266 (pred desetimi leti 9.170.939, torej so se Nemci pomnožili za 8.49 odstotka), Italijanov so našli 783.334 (pred desetimi leti 727.102, pomnožitev 7.73

odstotka). Rumunov so našli 275.115 (leta 1900. so jih našli 230.963, pomnožitev 6.09 odstotka), Madžarov 10.974 (pred desetimi leti 9.516).

Književnost.

„Katoliška Bukvarna“ v Ljubljani priporoča: **Knjiga o lepem vedenju.** (Spisal Urbanus.) K 3—, vezano K 4—.

Zgodovina novejšega slovenskega slovstva. I. del. Od Pohlina do Prešerna. Spisal Ivan Grafenauer. K 2—, vez. K 2.80.

— II. del. Doba narodnega prebujenja. (1848—68). Spisal Ivan Grafenauer. K 6.20, vez. K 7.20.

Poljudno pravna knjižnica. Urejuje in izdaja dr. E. Volčič. — I. zv. Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili in vzorcem prošnje K —.40.

— II. in III. zv. Predpisi o železniških in rudniških knjigah K —.80.

— IV. in V. zv. Pristojbinske olajšave ob konverziji vknjiženih terjatev K —.80.

— VI.—X. Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zložbi zemljišč K 2.—.

— XI. in XII. zv. Predpisi zoper okvaro poljščine za Kranjsko, Koroško, Goriško, Istro, Trst in Štajersko K —.80.

— XIII. in XIV. zv. Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih notarskih spisih K —.80.

— XV. zv. Županstvom izrečena opravila sodišč. — Red za javne dražbe. — Odstotek za uboge ob prostovoljnih dražbah K —.40.

— XVI. zv. Pristojbine o zapuščinah K —.80.

Primožič M., Poslednja volja. Predavanje K —.30. Wolf-Cigale, **Nemško-slovenski slovar,** vez. K 12—.

Wolf-Pleteršnik, **Slovensko-nemški slovar,** vez. K 24—.

Janežič-Bartel, **Nemško-slovenski slovar,** vez. 7.60.

Janežič-Hubad, **Slovensko-nemški slovar,** vez. K 7.60.

„Katoliška Bukvarna“ v Ljubljani je izdala sledeče književne kataloge, katere pošlje na zahtevo vsakemu brezplačno in poštne prosto:

1. Splošni katalog slovenskih knjig, ki obsega tudi najnovejše pojave na književnem trgu.

2. Katalog molitvenikov in drugih nabožnih knjig.

3. Katalog glasbenih del.

4. Cenovnik šolskih tiskovin, učil in knjig.

Kdor se zanima za razvoj in napredek slovstva in noče zaostajati v izobrazbi, naj si naroči te kataloge, da si ve ob potrebi naročiti knjige, ki se pri današnjem napredku ne dajo pogrešati.

Listnica uredništva.

„Ravnopravnost“: V zadnji številki natisnjena razsodba državnega sodišča — („Narodnostne pravice občin“) — ne izhaja izpod Vašega peresa, ampak se je napravil prevod tukaj. — O Vašem baje pred leti dopisnem rokopisu ni takšnemu izvršujočemu uredniku ničesar znanega.

Gg. dopisnike prosimo, naj nam pošiljajo rokopise pisane le na eni strani, ker na obeh straneh pisani le motijo stavca.

„Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani“

v hiši Zadružne zveze, Dunajska cesta 32

(nasproti „Bavarskemu dvoru“ v bližini mitnice).

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka.

Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar. — Posojila na zemljišča daje po 4³/₄% in 5%. — Daje posojila na amortizacijo na vsak poljuben načrt, dalje na menice in vrednostne papirje.

Uradne ure vsak delavnik od 8.-12. dopoldne.

Za varnost vložnega denarja jamči 21 kmečkih občin z vsem premoženjem in davčno močjo. Vsaka špekulacija z vloženim denarjem je po pravilih odobrenih od c. kr. deželne vlade izključena, zato je denar v hranilnici popolnoma varno naložen in se ni bati nobene izgube.

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka